

विज्ञक्राफ्ट एंटरटेनमेंट एजन्सी प्रा.लि., मुंबई या
संस्थेस करमणूक शुल्काच्या आकारणीमधून
देण्यात आलेल्या माफीबाबत.

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: एस-३०/०९१९/प्र.क्र.१५९/टी
पहिला मजला, मुख्य इमारत, मंत्रालय,
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : ०८ फेब्रुवारी, २०२१.

वाचा :-

- १) शासन निर्णय, सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व पर्यटन विभाग, क्र.ईईडी-११७३/एफ, दिनांक २२.११.१९७३.
- २) शासन परिपत्रक, सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व पर्यटन विभाग, क्र.ईईडी-११७३/एफ, दिनांक ४.१.१९७४.
- ३) शासन निर्णय, सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य , क्रीडा व पर्यटन विभाग, क्र.ईईडी-११७६/११९२-XIII, दिनांक ३०.७.१९७७
- ४) शासन पत्र, समाज कल्याण, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा विभाग, क्र.ईएनटी-१०९६/४३५३७/प्र.क्र.४७२/सांका-२, दिनांक १९.१०.१९९६.
- ५) मा. उच्च न्यायालय, खंडपीठ नागपूर यांनी रिट याचिका क्र. २६८५/१९९६ बाबत दि. १ नोव्हेंबर, १९९६ रोजी पारित केलेले आदेश.
- ६) मा. उच्च न्यायालय, मुंबई यांनी रिट याचिका क्र. २३३८/१९९६ बाबत दि. १३.४.२०११ रोजी पारित केलेले आदेश.
- ७) मा.सर्वोच्च न्यायालय, नवी दिल्ली यांनी विशेष अनुमति याचिका (सिव्हिल) क्र.२२६०२/९६ बाबत दि.२७.१.१९९७ रोजी पारित केलेले आदेश.

प्रस्तावना :-

मे. विज्ञक्राफ्ट एंटरटेनमेंट एजन्सी प्रा.लि., मुंबई या संस्थेद्वारे मुंबई येथे दि. १ नोव्हेंबर, १९९६ रोजी आयोजित मायकल जॅक्सन या पाश्चात्य संगीतकाराच्या "पॉप शो" या सदरातील पाश्चात्य संगीताच्या कार्यक्रमास तत्कालीन समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रीडा विभागाचे शासन पत्र क्र.ईएनटी-१०९६/४३५३७/प्र.क्र.४७२/सांस्कृ-२, दि.१९.१०.१९९६ अन्वये करमणूक शुल्काच्या व त्यावरील अधिभाराच्या आकारणीमधून सूट देण्यात आली होती. यांसंदर्भात मे.विज्ञक्राफ्ट एंटरटेनमेंट एजन्सी प्रा.लि. द्वारे आयोजित "मायकल जॅक्सन पॉप शो" या पाश्चात्य संगीताच्या कार्यक्रमास करमणूक शुल्क माफी दिल्याच्या विरोधात मुंबई ग्राहक पंचायत यांनी मा.उच्च न्यायालय, मुंबई व इतर यांच्याविरुद्ध रिट याचिका क्र. २३३८/१९९६ दाखल केली होती. त्याचवेळी सदर एजन्सीच्या विरोधात श्री.मोहनप्रसाद त्रिपाठी यांनी मा.उच्च न्यायालय, खंडपीठ नागपूर येथे रिट याचिका क्र.२६८५/१९९६ दाखल केली.

(२) मा.उच्च न्यायालय, खंडपीठ नागपूर येथे दाखल केलेल्या रिट याचिका क्र. २६८५/१९९६ च्या अनुषंगाने मा.न्यायालयाने दिलेल्या आदेशाच्या अनुषंगाने मे.विज्ञक्राफ्ट एंटरटेनमेंट एजन्सी प्रा.लि., मुंबई यांनी मा.सर्वोच्च न्यायालय, नवी दिल्ली येथे विशेष अनुमति याचिका क्र.२२६०२/१९९६ दाखल केली. त्यानुषंगाने मा. सर्वोच्च न्यायालयाने दि.२७.१.१९९७ रोजी रु. ३,३३,७६,०००/- इतकी रक्कम मा.उच्च न्यायालय, मुंबई येथे जमा करण्याबाबत आदेश पारित केले. त्याचबरोबर, मा.उच्च न्यायालय, नागपूर

खंडपीठ येथे दाखल असलेल्या रिट याचिका क्र. २६८५/१९९६ च्या अनुषंगाने चालू असलेल्या कार्यवाहीस स्थगिती देण्यात येत असल्याबाबत व मा.उच्च न्यायालय, मुंबई येथे दाखल असलेल्या रिट याचिका क्र. २३३८/१९९६ च्या अनुषंगाने उचित निर्णय घेण्यासंदर्भातही आदेश पारित केलेले आहेत.

मा.उच्च न्यायालय, खंडपीठ नागपूर येथे रिट याचिका क्र. २६८५/१९९६ व मा. उच्च न्यायालय, मुंबई येथे रिट याचिका क्र.२३३८/१९९६ दाखल करण्यात आल्या होत्या. मा.उच्च न्यायालय, खंडपीठ नागपूर येथे दाखल रिट याचिका क्र. २६८५/१९९६ च्या अनुषंगाने मा.सर्वोच्च न्यायालय, नवी दिल्ली येथे विशेष अनुमति याचिका क्र.२२००२/९६ दाखल करण्यात आली. त्यास अनुसरून मा.सर्वोच्च न्यायालयाने दि. २७.१.१९९७ रोजी पारित केलेल्या आदेशानुसार सदर कार्यक्रमापोटी तिकीट विक्रीद्वारे प्राप्त झालेली रु. ३,३३,७६,०००/- इतकी रक्कम मे. विझक्राफ्ट एंटरटेनमेंट एजन्सी प्रा.लि., मुंबई या संस्थेद्वारे मा. उच्च न्यायालयात जमा केलेली आहे.

(३) तसेच प्रस्तुत प्रकरणी मा. मुंबई उच्च न्यायालयामध्ये दाखल करण्यात आलेल्या रिट याचिका क्र.२३३८/१९९६ च्या संदर्भात मा. उच्च न्यायालय, मुंबई यांनी दि. १३.४.२०११ रोजी पुढीलप्रमाणे आदेश पारित केले आहेत. :-

- (i) "मायकल जॅक्सन पॉप शो" या पाश्चात्य संगीताच्या कार्यक्रमास करमणूक शुल्क माफी देण्याबाबतचा दि.१९ ऑक्टोबर, १९९६ चा शासन आदेश रद्द करण्यात येत आहे.
- (ii) सदर कार्यक्रमास करमणूक शुल्क माफी देण्याबाबत मे. विझक्राफ्ट एंटरटेनमेंट एजन्सी प्रा.लि. यांनी दि.२७.९.१९९६ रोजी केलेल्या विनंती अर्जाविषयी फेरविचार करून मा. मुंबई उच्च न्यायालयाच्या उक्त आदेशांच्या निर्णयाच्या दिनांकापासून ८ आठवड्यांमध्ये, शासनाने नियमानुसार व न्यायनिर्णयातील निरीक्षणे विचारात घेऊन निर्णय घ्यावा.
- (iii) तसेच, यासंदर्भातील अंतिम निर्णय देण्यापूर्वी मे.विझक्राफ्ट एंटरटेनमेंट एजन्सी प्रा.लि., मुंबई या संस्थेस व मुंबई ग्राहक पंचायत यांना सुनावणीकरीता शासनाने संधी द्यावी.
- (iv) यासंदर्भात शासनाद्वारे घेण्यात येणारा निर्णय हा योग्य अशा कारणमीमांसेवर आधारित असावा.
- (v) सदर कार्यक्रमाद्वारे प्राप्त झालेली व सध्या मा.उच्च न्यायालयामध्ये जमा असलेली रक्कम शासनाने या अनुषंगाने निर्णय घेईपर्यंत मा.उच्च न्यायालयातच राहिल. शासनाने दि.२७.९.१९९६ च्या अर्जाविषयी निर्णय घेताना उक्त रकमेसंदर्भात उचित आदेश काढावेत.
- (vi) जर राज्य शासनाने करमणूक शुल्क माफी न देण्याचा निर्णय घेतला तर अनुज्ञेय होणारे करमणूक शुल्क परिगणित करून सदर रक्कम भरणा करण्याबाबतच्या सूचना संबंधितांना द्याव्यात.
- (vii) तसेच, शासनाने नव्याने निर्णय घेण्यापूर्वी यासंदर्भातील लेखी निवेदन सादर करण्याची संधी मे.विझक्राफ्ट एंटरटेनमेंट एजन्सी प्रा.लि., मुंबई या संस्थेस व मुंबई ग्राहक पंचायत यांना द्यावी.

(४) रिट याचिका क्र.२३३८/१९९६ च्या संदर्भात मा. मुंबई उच्च न्यायालयाने दि. १३.४.२०११ रोजी पारित केलेल्या उक्त आदेशांच्या अनुषंगाने नव्याने दि.१९.९.२०१८ रोजी सुनावणी आयोजित करण्यात आली होती. सदर दिवशी मुंबई ग्राहक पंचायत यांचेमार्फत अधिकृत प्रतिनिधी व मे. विझक्राफ्ट एंटरटेनमेंट एजन्सी प्रा. लि., मुंबई यांचेमार्फत अधिकृत प्रतिनिधी त्यांच्या वकीलासह उपस्थित होते. सुनावणीवेळी दोन्ही पक्षांनी तोंडी युक्तीवाद केला.

➤ **मुंबई ग्राहक पंचायत यांच्या युक्तीवादातील प्रमुख मुद्दे:-**

- (अ) मे.विझक्राफ्ट एंटरटेनमेंट प्रा.लि., मुंबई यांनी त्यांच्या दि.२७.९.१९९६ रोजीच्या अर्जामध्ये मायकल जॅक्सन या पाश्चात्य संगीतकाराच्या कार्यक्रमातून मिळणारे उत्पन्न “शिव उद्योग सेना” या धर्मादाय संस्थेला देण्यात येणार असल्याने उक्त कार्यक्रमास करमणूक शुल्कातून माफी मिळावी अशी विनंती केलेली आहे. तथापि, सदर कार्यक्रमास ज्यावेळी करमणूक शुल्कातून माफी देण्यात आली (दि.१९.१०.१९९६), त्यावेळी “शिव उद्योग सेना” ही धर्मादाय संस्था अस्तित्वात नव्हती. तसेच, सद्यस्थितीत देखील सदर संस्था अस्तित्वात नाही. सबब, उक्त कार्यक्रमाचा उद्देश पूर्ण होत नसल्याने मायकल जॅक्सनच्या “पॉप शो” या कार्यक्रमास करमणूक शुल्कातून माफी देण्यात येऊ नये.
- (आ) शासनाने मुंबई करमणूक शुल्क अधिनियम, १९२३ मधील कलम ६(३) अन्वये शासनास प्राप्त झालेल्या अधिकारान्वये शासन निर्णय दि.२२.११.१९७३, शासन परिपत्रक दि.४.१.१९७४ अन्वये बॉल डान्सिंग व कॅब्रे डान्स वगळता इतर सर्व प्रकारच्या (शास्त्रीय संगीत, वाद्य संगीत, सौम्य संगीत व बीट म्युझिक) पाश्चिमात्य व पौरवात्य देशातील संगीताच्या कार्यक्रमांना करमणूक शुल्कातून माफी देत असल्याबाबत सर्वसाधारण आदेश निर्गमित केले होते. तथापि, पॉप संगीताला सदर आदेशान्वये करमणूक शुल्क माफी देण्यात येत असल्याचे कुठेही नमूद नसल्याने सदरचा कार्यक्रम करमणूक शुल्क माफीस पात्र नाही.
- (इ) मायकल जॅक्सनचा “पॉप शो” हा पाश्चात्य संगीताचा कार्यक्रम शासन निर्णय दि.२२.११.१९७३ व शासन परिपत्रक दि.४.१.१९७४ अन्वये करमणूक शुल्क माफीस तसेच त्यावरील अधिभाराच्या सवलतीस पात्र ठरत नसल्याने, मे. विझक्राफ्ट एंटरटेनमेंट यांच्याकडून करमणूक शुल्क व त्यावरील अधिभाराची वसुली करण्यात यावी.
- (ई) मुंबई करमणूक शुल्क अधिनियम, १९२३ च्या कलम ३ (१२) मध्ये सन २००१ मध्ये सुधारणा करण्यात आलेली असून सर्व प्रकारच्या पाश्चात्य संगीताच्या तसेच नृत्याच्या कार्यक्रमांना करमणूक शुल्क व त्यावरील अधिभार भरणे बंधनकारक करण्यात आलेले आहे. त्यामुळे मे.विझक्राफ्ट एंटरटेनमेंट प्रा.लि. यांच्या दि.२७.९.१९९६ च्या अर्जाचा सन २०१८ मध्ये विचार करावयाचा झाल्यास मायकल जॅक्सनचा “पॉप शो” हा पाश्चात्य संगीताचा कार्यक्रम सद्यस्थितीत करमणूक शुल्क माफीस तसेच त्यावरील अधिभारातून सूट मिळण्यास पात्र ठरत नाही.
- (उ) मा.उच्च न्यायालय, मुंबई यांनी त्यांच्या दि.१३.४.२०११ रोजी मे.विझक्राफ्ट एंटरटेनमेंट यांच्या दि.२७.९.१९९६ च्या अर्जाचा फेरविचार करण्याबाबत तसेच कार्यक्रमाच्या स्वरूपाविषयी चौकशी करून करमणूक शुल्क माफीसंदर्भात निर्णय घेण्याबाबत आदेश दिलेले आहेत. तथापि, अपर मुख्य सचिव (महसूल) यांच्यासमोरील सुनावणीवेळी मे.विझक्राफ्ट एंटरटेनमेंट यांच्या वकीलांनी मायकल जॅक्सनचा “पॉप शो” हा पाश्चात्य संगीताचा कार्यक्रम सद्यस्थितीत करमणूक शुल्क माफीस तसेच त्यावरील अधिभारातून सूट मिळण्यास पात्र ठरत नसल्याने त्यांचा दि.२७.९.१९९६ रोजीचा अर्ज नाकारण्यात यावा.
- (ऊ) मायकल जॅक्सनचा “पॉप शो” हा पाश्चात्य संगीताच्या कार्यक्रमांमध्ये “बीट म्युझिक” चा समावेश होत असल्याने तो करमणूक शुल्क माफीस पात्र ठरत असल्याचा मे.विझक्राफ्ट एंटरटेनमेंट यांच्या वकीलांनी युक्तीवाद केलेला आहे. तथापि, बीट म्युझिक च्या व्याखेत व मायकल जॅक्सनचा “पॉप शो” हा पाश्चात्य संगीताच्या कार्यक्रमातील घटक (Content) यामध्ये तफावत आढळत असल्याने उक्त कार्यक्रम करमणूक शुल्क माफीस पात्र ठरत नाही.

- (क) मुंबई करमणूक शुल्क अधिनियम, १९२३ मधील कलम ३(१२) मध्ये २००१ साली सुधारणा केलेली असून सदर सुधारणेनुसार सर्व प्रकारच्या पाश्चात्य संगीताच्या कार्यक्रमांना करमणूक शुल्क लागू असल्याने, मे.विझक्राफ्ट एंटरटेनमेंट प्रा.लि.यांचा करमणूक शुल्क माफीसंदर्भात केलेला अर्जाचा फेरविचार करावयाचा झाल्यास त्यानुसार उक्त कार्यक्रम करमणूक शुल्क माफीस पात्र ठरत नाही.
- (ल) उपरोक्त मुद्द्यांच्या आधारे, मे.विझक्राफ्ट एंटरटेनमेंट यांचा अर्ज फेटाळण्यात यावा व त्यांना करमणूक शुल्काची रक्कम एक महिन्यात शासन जमा करण्याच्या सूचना द्याव्यात.

➤ **मे.विझक्राफ्ट एंटरटेनमेंट यांच्या युक्तीवादातील प्रमुख मुद्दे:-**

- (अ) मा.उच्च न्यायालयाच्या दि.१३.४.२०११ रोजीच्या आदेशातील परि.क्र. (३) चे अवलोकन केले असता, मायकल जॅक्सनचा “पॉप शो” हा पाश्चात्य संगीताचा कार्यक्रम दि.२२.११.१९७३, दि.३०.७.१९७७ व दि.४.१.१९७४ रोजीच्या सर्वसाधारण आदेशान्वये करमणूक शुल्क माफीस पात्र ठरत असल्याने “शिव उद्योग सेना” ही करमणूक शुल्क माफीसंदर्भातील प्रस्तुत प्रकरणाशी अप्रस्तुत आहे व त्यांच्या अर्जा चे कालानुक्रम उक्त संस्थेची नोंदणी, धर्मादय प्रयोजन इत्यादी मुद्दे गैरलागू ठरतात.
- (आ) मुंबई करमणूक शुल्क अधिनियम, १९२३ मधील कलम ६ (१) व ६ (२) अन्वये धर्मादाय किंवा परोपकारी प्रयोजनासाठी संगीताच्या कार्यक्रमास करमणूक शुल्क माफी देण्यासंदर्भातील अधिकार पोलिस आयुक्त व जिल्हा दंडाधिकारी यांना प्रदान केलेले आहेत. तसेच उक्त अधिनियमातील कलम ६ (३) अन्वये राज्य शासनास अधिकार प्रदान केलेले आहेत. सदर अधिकारानुसार राज्य शासन सर्व साधारण किंवा विशेष आदेशान्वये एखाद्या कार्यक्रमास करमणूक शुल्क माफी देऊ शकते. मात्र सदर कार्यक्रमास दि.१९.१०.१९९६ रोजीच्या पत्रान्वये दिलेली माफी मुंबई करमणूक शुल्क अधिनियम, १९२३ मधील कलम ६(३) अन्वये शासनास प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारानुसार देण्यात आलेली असल्याने करमणूक शुल्क माफी देताना कार्यक्रमाचा उद्देश पूर्ण होतो किंवा कसे, ही बाब विचारात घेण्याची गरज नाही. त्यामुळे सदर कार्यक्रमास देण्यात आलेली करमणूक शुल्क माफी योग्य होती.
- (इ) मायकल जॅक्सनचा “पॉप शो” हा पाश्चात्य संगीताचा कार्यक्रम करमणूक शुल्क माफीस सर्व साधारण आदेशान्वये पात्र ठरतो किंवा कसे? फक्त याबाबत चौकशी करणे क्रमप्राप्त ठरते.
- (ई) मायकल जॅक्सनच्या “पॉप शो” या पाश्चात्य संगीताच्या कार्यक्रमांमध्ये “बीट म्युझिक” चा समावेश होतो. तसेच सदर कार्यक्रमांमध्ये कॅब्रे किंवा बॉल डान्सचा समावेश होत नसल्याचे मे.विझक्राफ्ट एंटरटेनमेंट प्रा.लि. यांनी त्यांच्या निवेदनात स्पष्ट केलेले आहे. त्यामुळे उक्त कार्यक्रम शासन परिपत्रक दि.४.१.१९७४ नुसार करमणूक शुल्क माफीस व शासन निर्णय दि.३०.७.१९७७ अन्वये करमणूक शुल्कावरील अधिभारातून सूट मिळणेस पात्र ठरतो.
- (५) मा.उच्च न्यायालय, मुंबई यांच्या दि.१३.४.२०११ रोजीच्या आदेशातील परि.क्र. (५) ते (७) मधील बाबींचे बारकाईने निरीक्षण केले असता मा.उच्च न्यायालयाने सदर प्रकरणी चौकशी करून तसेच सर्वकष विचार करून निर्णय घेण्यात यावा, असे नमूद केले आहे. सबब, मा.उच्च न्यायालय, मुंबई यांनी दि.१३.४.२०११ रोजी पारित केलेले आदेश, मे.विझक्राफ्ट एंटरटेनमेंट प्रा.लि. यांनी करमणूक शुल्क माफीसाठी केलेला दि.२७.९.१९९६ रोजी केलेला अर्ज, मुंबई ग्राहक पंचायत तसेच मे.विझक्राफ्ट एंटरटेनमेंट प्रा.लि., मुंबई यांनी केलेल्या युक्तीवादातील मुद्दे यांचा साकल्याने विचार केला असता सदर प्रकरणी मे.विझक्राफ्ट एंटरटेनमेंट प्रा.लि., मुंबई यांना दि.१.११.१९९६ रोजी आयोजित केलेल्या

कार्यक्रमास दिलेली करमणूक शुल्क माफी योग्य होती किंवा कसे? याबाबत निर्णय घ्यावयाचा झाल्यास, मुख्यत्वेकरून खालील बाबी विचारात घेण्यात आल्या.

(अ) मुंबई करमणूक शुल्क अधिनियम, १९२३ मधील कलम ६(३) अन्वये प्राप्त अधिकारानुसार सदर पाश्चात्य संगीताच्या कार्यक्रमास करमणूक शुल्क माफी द्यावयाची असेल तर कार्यक्रमाच्या उद्देशपूर्तीची बाब विचारात घेणे शासनावर बंधनकारक आहे किंवा कसे?

(ब) “पॉप संगीत” हा संगीताचा प्रकार शासन निर्णय दि.२३.११.१९७३ व शासन परिपत्रक दि.४.१.१९७४ अन्वये करमणूक शुल्क माफीस पात्र होईल किंवा कसे?

या अनुषंगाने नमूद करण्यात येते की, मुंबई करमणूक शुल्क अधिनियम, १९२३ मधील कलम ६(३) अन्वये प्राप्त अधिकारानुसार सदर पाश्चात्य संगीताच्या कार्यक्रमास करमणूक शुल्क माफी देत असेल तर कार्यक्रमाच्या उद्देशपूर्तीची बाब विचारात घेणे शासनावर बंधनकारक नाही. कार्यक्रमाच्या उद्देशपूर्तीची बाब विचारात घेऊन एखाद्या कार्यक्रमास करमणूक शुल्क माफी द्यावयाची झाल्यास मुंबई करमणूक शुल्क अधिनियम, १९२३ मधील कलम ६ (१) व ६ (२) अन्वये संबंधित जिल्हादंडाधिकारी व पोलिस आयुक्त यांना अधिकार प्रदान केलेले आहेत. तथापि, कलम ६ (३) नुसार एखाद्या कार्यक्रमास करमणूक शुल्क माफी देण्याच्या अनुषंगाने शासनास विशेषाधिकार प्रदान केलेले आहेत. शासनाचे सदर अधिकार अपरिमित असून कार्यक्रमाचा उद्देश करमणूक शुल्क माफीसाठी विचारात घेणे आवश्यक नाही. त्यामुळे सदर प्रकरणात कार्यक्रमाचा उद्देश धर्मादाय किंवा परोपकारी स्वरूपाचा होता किंवा कसे हा मुद्दा गौण ठरतो व ती बाब विचारात घेण्याची आवश्यकता नाही.

मा.उच्च न्यायालय, मुंबई यांच्या आदेशात नमूद केल्याप्रमाणे मायकल जॅक्सन या पाश्चात्य संगीतकाराच्या कार्यक्रमांमधील समाविष्ट असलेल्या बाबी विचारात घेणे आवश्यक ठरते. त्यामुळे सदर प्रकरणी मायकल जॅक्सनचा “पॉप संगीत” हा संगीताचा प्रकार शासन निर्णय दि.२३.११.१९७३ व शासन परिपत्रक दि.४.१.१९७४ अन्वये करमणूक शुल्क माफीस पात्र ठरतो किंवा कसे? यासंदर्भात सर्व बाबी तपासल्या असता मायकल जॅक्सनचा “पॉप संगीत” या संगीताचा शासन निर्णय दि.२३.११.१९७३ व शासन परिपत्रक दि.४.१.१९७४ मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे “बीट म्युझिक” या संगीत प्रकारामध्ये समावेश होत असल्याचे खालील विवेचनावरून दिसून येते:-

❖ बीट म्युझिक व पॉप म्युझिक यासंदर्भात इंटरनेटद्वारे विकिपीडिया (Wikipedia) वरून प्राप्त झालेली माहिती खालीलप्रमाणे आहे:-

1) “Beat Music”-

Beat music is a popular music genre that developed in the United Kingdom in early 1960s. Beat music is a fusion of Rock & Roll (mainly Chuck Berry guitar style and the mid-tempo beat of artists like Buddy Holly), doo-wop, skiffle and R & B. The genre provided many of the bands responsible for the British Invasion of the American pop charts starting in 1964, and provided the model for many important developments in pop and rock music, including the format of Rock group around lead, rhythm and bass guitars with drums.

2) **“Pop Music”-**

Pop music is a genre of popular music that originated in its modern form in the United States and United Kingdom during the 1950s and 1960s, deriving from rock and roll. The terms "popular music" and "pop music" are often used interchangeably, although the former describes all music that is popular and includes many diverse styles. “Pop” and “Rock” are roughly synonymous.

3) **Ball Dance:-**

Ballroom Dance is a set of Partner Dances, which are enjoyed both socially and competitively around the world. Because of its performance and entertainment aspects, ballroom dance is also widely enjoyed on stage, film and television.

4) **Cabaret Dance:-**

Cabaret is a form of theatrical entertainment featuring music, song, dance, recitation or drama. It is mainly distinguished by the performance venue, which might be a pub, a restaurant or a night club with a stage for performances. The audience, often dining or drinking, does not typically dance but usually sits at tables. Performance is usually introduced by master of ceremonies or MC.

या व्याख्यांवरून दिसून येते की, “Pop Music” चा उगम “Rock & Roll” या संगीतप्रकारातून झालेला आहे.तर “Beat Music” मध्ये “Rock & Roll” या संगीत प्रकारच्या स्टाईलचा समावेश आहे.त्यामुळे “Pop Music” व “Beat Music” हे दोन्ही संगीतप्रकार एकमेकाशी सुसंगत आहेत.यावरून मायकल जॅक्सनचा पॉप शो हा संगीतप्रकार बीट म्युजिक चाच भाग असल्याचे दिसून येते.तसेच “मायकल जॅक्सनचा पॉप शो” हा संगीताचा प्रकार कॅब्रे अथवा बॉल डान्स या संगीत नृत्याच्या प्रकारामध्ये मोडत नाही.

प्रस्तुत विषयी नमूद करण्यात येते की शासन निर्णय, समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व पर्यटन विभाग, क्र. इइडी-१९७३/एफ, दि. २२ नोव्हेंबर, १९७३, शासन परिपत्रक, समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व पर्यटन विभाग, क्र. इइडी-१९७३/एफ, दि.४ जानेवारी, १९७४ मध्ये पॉप म्युजिक चा स्पष्ट उल्लेख नसला तरी, उपरोक्त वस्तुस्थिती विचारात घेता मायकल जॅक्सनच्या पॉप म्युजिकच्या कार्यक्रमांमध्ये बीट म्युजिक चा समावेश असल्याने व म.विझक्राफ्ट एंटरटेनमेंट एजन्सी प्रा. लि यांनी स्पष्ट केल्याप्रमाणे त्यात बॉल डान्स व कॅबरे नृत्य प्रकारांचा समावेश नसल्याने, उक्त शासन निर्णयानुसार सदरचा कार्यक्रम करमणूक शुल्क माफीस पात्र ठरत असल्याचे तसेच, शासन निर्णय, समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व पर्यटन विभाग, क्र. इइडी-१९७६/१९९२-XIII, दि. ३० जुलै, १९७७ अन्वये करमणूक शुल्कावरील अधिभार आकारणीतून सूट देण्यास पात्र ठरत असल्याचे दिसून येते.सबब, दि. १ नोव्हेंबर, १९९६ रोजी मुंबई येथे आयोजित करण्यात आलेल्या मायकल जॅक्सन या पाश्चात्य संगीतकाराच्या "पॉप शो" या सदरातील पाश्चात्य संगीताच्या कार्यक्रमांमध्ये “बीट म्युजिक” चा समावेश असल्याने, मा. मुंबई उच्च न्यायालयाने रिट याचिका क्र.२३३८/१९९६ च्या संदर्भात पारित केलेल्या दि.१३.४.२०११ च्या आदेशांच्या तसेच शासन निर्णय, समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व पर्यटन विभाग, क्र.इइडी-१९७३/एफ, दि. २२ नोव्हेंबर, १९७३, शासन परिपत्रक, समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व पर्यटन विभाग, क्र.

इइडी-११७३/एफ, दि. ४ जानेवारी, १९७४ व शासन निर्णय, समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व पर्यटन विभाग, क्र. इइडी-११७६/११९२-XIII, दि. ३० जुलै, १९७७ च्या शासन निर्णयानुसार, सदर पाश्चात्य संगीताचा कार्यक्रम करमणूक शुल्काच्या व त्यावरील अधिभाराच्या आकारणीमधून सूट मिळणेस पात्र ठरतो.

(६) प्रस्तुत प्रकरणी काहीही असले तरी, महाराष्ट्र करमणूक शुल्क अधिनियमातील कलम ६ (३) नुसार, कोणत्याही करमणुकीच्या कार्यक्रमास सामान्य अथवा विशेष आदेशान्वये करमणूक शुल्काच्या आकारणीतून सूट देण्याचे निर्विवाद अधिकार त्यावेळी शासनास होतेच. यास्तव, दि. १ नोव्हेंबर १९९६ रोजी आयोजित मायकल जॅक्सन या पाश्चात्य संगीतकाराच्या "पॉप शो" या कार्यक्रमास करमणूक शुल्काच्या आकारणीतून सूट देण्यास शासन सक्षम होते.

७) दि.१.७.२०१७ पासून करमणूक शुल्काऐवजी "वस्तू व सेवा कर" लागू झालेला असल्यामुळे या विभागाकडून करमणूक शुल्क वसूल केला जात नाही. यास्तव आता महाराष्ट्र करमणूक शुल्क अधिनियम, १९२३ मधील कलम ६ (३) नुसार करमणूक शुल्क माफी देण्याचा प्रसंग उद्भवत नाही. मात्र, सदर प्रकरण हे सन १९९६ चे असल्याने व प्रस्तुत प्रकरणी मा. उच्च न्यायालयाने दि.१३.४.२०११ रोजी दिलेल्या आदेशाच्या अनुषंगाने दि.१९.१०.१९९६ या संदर्भ दिनांकास करमणूक शुल्क माफी देण्यासंदर्भात महसूल विभागाने निर्णय घ्यावयाचा आहे. म्हणजे महाराष्ट्र करमणूक शुल्क अधिनियमातील, १९२३ मधील कलम ६(३) मधील तरतूदीनुसार प्रस्तुत प्रकरणी दि.१९.१०.१९९६ या संदर्भ दिनांकास करमणूक शुल्काच्या आकारणीतून सूट देण्याबाबत शासन निर्णय घेवू शकतो.

त्यामुळे, मा. मुंबई उच्च न्यायालयाने रिट याचिका क्र. २३३८/१९९६ च्या संदर्भात पारित केलेल्या दि.१३/०४/२०११ च्या आदेशाच्या अनुषंगाने महाराष्ट्र करमणूक शुल्क अधिनियमातील कलम ६ (३) मधील तरतूदीनुसार, कोणत्याही करमणुकीच्या कार्यक्रमास, सामान्य अथवा विशेष आदेशान्वये, करमणूक शुल्काच्या आकारणीतून सूट देण्याबाबत शासनास असलेल्या अधिकारांनुसार मे. विझक्राफ्ट एंटरटेनमेंट एजन्सी प्रा.लि., मुंबई या संस्थेद्वारे मुंबई येथे दि. १ नोव्हेंबर, १९९६ रोजी आयोजित मायकल जॅक्सन या पाश्चात्य संगीतकाराच्या "पॉप शो" या सदरातील पाश्चात्य संगीताच्या करमणूक शुल्काच्या व त्यावरील अधिभाराच्या आकारणीमधून देण्यात आलेल्या माफीसंदर्भातील दि.२७.९.१९९६ च्या अर्जासंदर्भात फेरविचारांती निर्णय घेण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

मा. मुंबई उच्च न्यायालयाने रिट याचिका क्र.२३३८/१९९६ च्या संदर्भात पारित केलेल्या दि.१३.४.२०११ च्या आदेशाच्या अनुषंगाने महाराष्ट्र करमणूक शुल्क अधिनियमातील कलम ६ (३) मधील तरतूदीनुसार कोणत्याही करमणुकीच्या कार्यक्रमास, सामान्य अथवा विशेष आदेशान्वये, करमणूक शुल्काच्या आकारणीतून सूट देण्याबाबत शासनास त्यावेळी असलेल्या अधिकारांनुसार, मे. विझक्राफ्ट एंटरटेनमेंट एजन्सी प्रा.लि., मुंबई या संस्थेद्वारे मुंबई येथे दि. १ नोव्हेंबर, १९९६ रोजी आयोजित केलेल्या मायकल जॅक्सन या पाश्चात्य संगीतकाराच्या "पॉप शो" या सदरातील पाश्चात्य संगीताचा कार्यक्रम

फेरविचारांती करमणूक शुल्क व अधिभार आकारणीतून सूट देण्यास पात्र असल्याने सदर कार्यक्रमास सूट देण्यात यावी असा निर्णय शासनाने घेतला आहे.

२. मे. विझक्राफ्ट एंटरटेनमेंट एजन्सी प्रा.लि., मुंबई यांनी मा.उच्च न्यायालय, मुंबई येथे जमा केलेली रु.३,३३,७६,०००/- इतकी रक्कम सदर कंपनीस परत करण्यास शासनाची हरकत नाही.

३. सदर शासन निर्णय, दि.६.१.२०२१ रोजी झालेल्या मंत्रिमंडळ बैठकीत मंत्रिमंडळाने दिलेल्या मान्यतेनुसार तसेच विधि व न्याय विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र.८६/Hand/Civil/२०२०/'A' Br., दि.२८.८.२०२० आणि वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र.५८/व्यय-९, दि.५.२.२०१८ अन्वये मिळालेल्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२१०२०८१३०८३८२२१९ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(अजित देशमुख)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) निबंधक, मा. मुंबई उच्च न्यायालय, मुंबई.
- २) मे. विझक्राफ्ट एंटरटेनमेंट एजन्सी प्रा.लि., मुंबई
- ३) मुंबई ग्राहक पंचायत, मुंबई

प्रत :-

- १) मा.राज्यपालांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई-४०००३५.
- २) मा.मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई-४०००३२.
- ३) मा.उप मुख्यमंत्री (वित्त) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-४०००३२.
- ४) मा.मंत्री (महसूल) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-४०००३२.
- ५) मा.राज्यमंत्री (महसूल) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-४०००३२.
- ६) मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय, मुंबई-४०००३२.
- ७) अ.मु.स. (वित्त), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०००३२.
- ८) अ.मु.स. (महसूल, मुद्रांक शुल्क व नोंदणी) यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई-३२
- ९) मा.महालेखापाल १/२ (लेखापरिक्षा), महाराष्ट्र राज्य, मुंबई/नागपूर
- १०) मा.महालेखापाल १/२ (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र राज्य, मुंबई/नागपूर
- ११) विभागीय आयुक्त, कोकण.
- १२) जिल्हाधिकारी, मुंबई उपनगर.
- १३) निवडनस्ती "टी" कार्यासन.